

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

STM:n, VM:n ja SM:n vastine 22.3.2021 hallintovaliokunnalle annetusta lausunnoista

HE 241/2020 vp

Sote-uudistus

Hyvinvointialueiden hallinto

Neuvotteleva virkamies Erkki Papunen VM

Sote-uudistus

Hyvinvointialueiden hallinto 1/5

Tehtävät, järjestämisvastuu ja palvelujen tuottaminen

- Hyvinvointialueiden yhteistyö- ja yhteistoimintamahdollisuuksia pidetään laajalti liian suppeina niin suhteessa toisiin hyvinvointialueisiin, kuntiin kuin palvelujen tuottajiinkin. (Itsehallinto- ja toiminnallisuusnäkökulma)
Erityisesti ympäristöterveydenhuollon osalta useampi kunta ja SHP esittää, että kuntien tulisi olla mahdollista siirtää YTH sopimuksella hyvinvointialueen järjestettäväksi, jos kunnat osoittavat tähän rahoituksen.
 - STM ja VM:** Huomioiden lausunnot ja monialaisen maakunnan parlamentaarisen selvityksen lopputulos voi olla perusteltua harkita niiden alueiden osalta, jossa YTH integroitu koko alueen osalta sote-palvelujärjestelmään. Otettava kuitenkin huomioon StV:lle annettavat lausunnot.
 - VM:** Muilta osin ei pykälämuutoksia. Yhteistyömahdollisuudet palvelujen tuottamisessa ovat varsin kattavat ja toisaalta järjestämisvastuun siirron mahdollistamista ei katsota tarkoituksenmukaiseksi.
- Esitetään lisättäväksi mahdollisuus hoitaa sopimuksen perusteella kv-velvoitteisiin liittyviä erityistehtäviä (esim. Saimaan kanavan vuokra-alue ja rajat ylittävä yhteistyö)
 - VM, STM ja SM:** lisätään hyvinvointialuelain 6 §:ään säännökset, jotka mahdollistavat rajat ylittävän yhteistyön molempiin suuntiin sekä sääntely toimeksiantosopimuksesta, joka mahdollistaa kv-velvoitteeseen perustuvan rajan ylittävän toiminnan.
- Esitetään vähäriskistä liiketoimintaa koskevan sääntelyn poistamista.
 - VM:** Ei pykälämuutoksia. Poisto laajentaisi hyvinvointialueen liiketoimintamahdollisuuksia sekä alueellisesti että sisällöllisesti, mikä ei ole tarkoituksenmukaista eikä liene myöskään lausujan tarkoitus.
- Yleistä toimialaa ei kannateta, koska se voi sekoittaa hyvinvointialueiden, maakunnan liittojen ja kuntien rooleja.
 - VM:** Ei pykälämuutoksia. Yleinen toimiala niin rajattu, ettei sekaantumisvaaraa.

Hyvinvointialueiden hallinto 2/5

Hyvinvointialueen suhde valtioon ja kuntiin

- Katsotaan laajasti, että kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistamiseen ei kiinnitetty riittävästi huomiota; esitys ei turvaa tarpeellisten yhteistyörakenteiden ja toimintamallien muodostumista. Erityisesti hyvinvointialuelain 14 §:n mukaista neuvotteluelvoitetta kuntien kanssa pidetään laajalti liian väljänä.
 - **STM/SM/VM:** Riittävät raamit yhteistyölle sisältyvät jo esitykseen (hyvinvointialueen ja kuntien neuvotteluvollisuus, hyvinvointialueen velvollisuus yhteensovittaa sote-palvelujaan kunnan ja valtion palvelujen kanssa, hyvinvointialueiden valtion ohjauksessa seurataan ja arvioidaan myös hyvinvointialueen ja kunnan/valtion yhteistyön toteutumista, hyten osalta tarkemmat yhteistyösäännökset, lisäksi substanssikohtaisia yhteistyövelvoitteita esim. opiskeluhuolto). Täsmennetään kuitenkin hyvinvointialuelain 14 §:n mukaista neuvotteluelvoitetta.
- Lain 14 §:ään esitetään täydennyksiä niin henkilöstön kuulemisen, tukipalvelujen määrittelyn kuin Saamelaiskäräjien kanssa käytävien neuvottelujen osalta.
 - **VM:** Ei pykälämuutoksia. Henkilöstön osallistumisen osalta kukin hv-alue päättää sopivat keinot, pykälässä säädetään tavoitteista. Tukipalvelut määriteltä toisaalla. Saamelaiskäräjien osalta neuvotteluelvoite toisaalla.

Hyvinvointialueen hallinto 3/5

Osallistumis- ja vaikuttamiskeinot

- Esitetään järjestöneuvottelukuntaa tai vastaavaa. Lisäksi esitetään muutoksia vaikuttamistoimielinten nimeämiseen, eri toimijoiden edustukseen ja menettelyihin.
 - **VM ja STM:** Ei pykälämuutoksia. Järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön muodot ratkaistava alueella.
- Esitetään aloiteoikeutta koskevan sääntelyn täsmentämistä.
 - **VM:** Täsmennetään aloiteoikeutta koskevaa sääntelyä.
- Esitetään korjattavaksi kansalliskielilautakunnan tehtävät suhteessa järjestämislain 39 §:ään enemmistökieleltään ruotsinkielisen hyvinvointialueen osalta.
 - **VM, STM ja SM:** Korjataan siten, että kyseinen tehtävä koskee vain enemmistökieleltään suomenkielistä aluetta.
 - Helsingin osalta lisätään kansalliskielilautakuntaa koskeva sääntely Uusimaa-lakiin
- Esitetään Saamelaiskäräjien kiintiön kasvattamista saamen kielen lautakunnassa vähintään puoleen.
 - **VM:** Ei pykälämuutoksia.

Hyvinvointialueen hallinto 4/5

Toimielimet ja hallinnon järjestäminen

- Valtuustoon esitetään kiintiöpaikkaa saamelaisille edustajille, joiden valinta tapahtuisi Saamelaiskäräjien toimesta.
 - **VM:** Ei pykälämuutoksia. Valtuusto valitaan suhteellisilla vaaleilla.
- Esitetään alueellisia päätöksentekuelimiä, jotka paikkaavat väestöpohjaan suhteutetun edustuksellisuuden puutteita.
 - **VM:** Ei pykälämuutoksia. Toimielinrakenne alueiden harkinnassa.
- Esitetään lisättäväksi sisäisen tarkastuksen tiedonsaantioikeus vastaavasti kuin tilintarkastajalla ja tarkastuslautakunnalla.
 - **VM:** Ei pykälämuutoksia. Julkisuuslain sääntely riittää.

Hyvinvointialueiden yhteistoiminta

- Esitetään järjestämisvastuun siirtoa koskevan rajauksen poistoa sekä mahdollisuutta kuntien jäsenyydelle hyvinvointiyhtymässä.
 - **VM, STM ja SM:** Ei pykälämuutoksia.

Muutoksenhaku

- Esitetään Saamelaiskäräjille muutoksenhakuoikeutta kulttuuri-itsehallintoon liittyvissä asioissa.
 - **VM:** Ei pykälämuutoksia. Esitys kaventaisi Saamelaiskäräjien muutoksenhakuoikeutta siitä, mitä se hyvinvointialueen jäsenellä muutoin olisi.

Hyvinvointialueen hallinto 5/5

- Muita muutosehdotuksia:
 - Ehdotetaan poistettavaksi lakiehdotuksesta kuntalain sääntelystä poikkeava toimivallan siirtämistä yksittäiselle viranhaltijalle koskeva sääntely sekä siihen liittyvät säännökset ns. otto-oikeuden käytöstä sekä oikaisuvaatimuksesta.
 - Ehdotetaan muutettavaksi tietojen julkaisua yleisessä tietoverkossa koskevaa käsitteistöä.
 - Ehdotetaan täsmennettäväksi Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastusoikeutta koskevaa sääntelyä
 - Lisäksi ehdotetaan useita teknisluontoisia korjauksia.

Pelastustoimen järjestämislaki

Hallitusneuvos Ilpo Helismaa SM

Sote-uudistus

Pelastustoimen järjestämislaki

- Lainsäädännössä tulee säätää, että pelastustoimi on hyvinvointialueen organisaatiossa oma, sosiaali- ja terveystoimen kanssa rinnakkainen ja tasavertainen toimiala
- **SM:** Ei muutosta. Pelastustoimen asema on jo kirjattu riittävässä laajuudessa lakiehdotuksiin.
- Pelastustoimen osallistuminen ensihoitopalveluiden tuottamiseen tulee säätää hallituksen esitystä velvoittavammin
- **SM:** Ei muutosta. Järjestäjä päättää tuottamistavasta hyvinvointialuelain 7 § mukaan. Sama koskee HUS-yhtymän asemaa järjestäjänä.
- Yhteistyö kuntien kanssa tulee olla jatkossakin mahdollista
- **SM:** Ei muutosta. Yhteistyö on jatkossakin mahdollista hyvinvointialuelain 14 § nojalla.
- Keski-Uudenmaan pelastuslaitos tulee säilyttää jakamattomana. Laissa tulee säätää hyvinvointialueiden yhteinen pelastuslaitos ensisijaiseksi vaihtoehdoksi
- **SM:** Ei muutosta. Organisaatio ei siirry. Kaikki alueen pelastustoimet ja pelastuslaitokset lakkautetaan. Hyvinvointialueet perustavat järjestämistehtävänsä kuuluvana itse oman organisaationsa. Ei perustetta säätää tuottamistavasta erikseen yhden pelastuslaitoksen osalta.

Pelastustoimen rahoitus

- Pelastustoimen rahoituskriteeristön perusteiden oikeudenmukaisuus, alueellisten erojen huomioiminen ja uudistaminen
- **SM:** Ei muutosta. Pelastustoimen laskennallisen rahoituksen painoarvot perustuvat kokonaisarvioon
- Rahoitusmallin toimivuutta ja vaikutuksia seurataan toiminnan käynnistyttyä
- Rahoituskriteereitä ja niiden painokertoimia kehitetään jatkuvasti sisäministeriössä yhteistyössä pelastuslaitosten kanssa
- Muutuskustannuksia ei ole huomioitu. Nykyinen rahoitus on alimitoitettu.
- **SM:** Ei muutosta. Muutuskustannusten arvioiminen jatkuu valmistelun edetessä ja niitä kompensoidaan eri tahoille valtion talousarviosta
- Tunnistettu rahoitusvaje tulisi täyttää ennen uudistusta pelastustoimen rahoitusvastuussa olevien kuntien toimesta
- Mahdollinen loppuosa pyritään kattamaan hyvinvointialueille siirtymäkauden aikana vuoteen 2030 mennessä
- Rahoituksessa tulee huomioida myös muun pakottavan lainsäädännön, kuten varallaolojärjestelmää korvaavien järjestelyiden, aiheuttamat kustannukset
- **SM:** Ei muutosta. Kustannukset tulevat huomioiduksi, jos talousarvioon ja suunnitelmavuosille sisältyvät kaikki palvelujärjestelmän kehittämiseen tiedossa olevat kustannukset.

Pykälämuutosehdotukset

5 § Tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin

- Esityksessä jää epäselväksi, miten rahoitusmekanismi sote-maakuntien välillä toimii
- **3 momentti:** Hyvinvointialue, jonka järjestettäväksi tehtävä on osoitettu, vastaa hyvinvointialueesta annetun lain 7 §:n 1 momentin mukaisesti tehtävään kuuluvien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä, tuottamistavasta, tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta sekä viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Muilla hyvinvointialueilla ei ole päätösvaltaa 1 momentissa tarkoitetuista palveluista, eivätkä ne saa järjestää, tuottaa tai hankkia muualta mainittuja palveluja. Kukin hyvinvointialue vastaa kuitenkin tehtäviensä rahoituksesta ja ne ovat velvollisia korvaamaan kootusta tehtävästä ja siihen kuuluvista palveluista ja muista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset. *Kootun tehtävän kustannusten jakamisen perusteista sekä koottuun tehtävään sisältyvien palvelujen ja muiden toimenpiteiden korvausperusteista voidaan säätää tarkemmin sisäministeriön asetuksella.* (vastaava kuin sote-järjestämislain 57 § 3 mom.)

6 § Pelastustoimen palvelutasopäätös

- OM: AVI palautuspäätöksen suhde mahdolliseen palvelutasopäätöstä koskevaan muutoksenhakuun ongelmallinen
- KHO: Kysymyksessä on ikään kuin lainvoimaisen hallintopäätöksen korjaamisen menettely
- KHO: Samasta asiasta voi syntyä mahdollisesti kaksi hallinto-oikeuteen johtavaa prosessia
- KHO: AVI tarkastelu voitaisiin sisällyttää osaksi palvelutasopäätöksen valmistelua
- **3 momentti:** *Hyvinvointialueen on pyydettävä palvelutasopäätöksestä ennen sen hyväksymistä aluehallintoviraston lausunto.* Aluevaltuuston hyväksymä palvelutasopäätös on toimitettava **arvioitavaksi** aluehallintovirastolle. **Jos palvelutasopäätös aluehallintoviraston arvon perusteella on puutteellinen, aluehallintovirasto voi palauttaa sen hyvinvointialuetta kuultuaan hyvinvointialueella täydennettäväksi. Puutteiden korjaamiselle on asetettava määräaika.**

Sote-järjestämislakia koskevat huomiot ja muutosesitykset

Hallitusneuvos Pirjo Kainulainen STM
Lakimies Suvi Velic STM

Hyvinvointialueen järjestämisvastuu ja riittävä oma palvelutuotanto 8 §

- Suomen yrittäjät esittää järjestämisen ja tuottamisen erottamista toisistaan
 - **STM:** Ei muutosta: sosiaali- ja terveydenhuollon julkinen järjestämisvastuu ei edellytä sitä, että järjestäminen ja tuottaminen erotettaisiin toisistaan. Koska hallituksen esityksessä ei ehdoteta myöskään viime hallituskauden esityksen tapaan valinnanvapausjärjestelmää, ei sote-uudistuksessa ole enää tarvetta säätää järjestämisen ja tuottamisen eriyttämisestä edellisellä vaalikaudella esitetyllä tavalla.
- Pirkanmaan shp mukaan digitaalisten palveluiden järjestämistä toisen hyvinvointialueen asukkaille ei pidä kieltää
 - **STM:** Ei muutosta: hyvinvointialue ei voisi näin kiertää kieltoa toimia muiden hyvinvointialueiden alueella hankkimalla omasta aloitteestaan asiakkaita muiden hyvinvointialueiden alueilta valinnanvapaussäätelyä hyödyntäen
- Useat tahot vaativat riittävää omaa palvelutuotantoa koskevan säännöksen tarkentamista tai poistamista
 - **STM:** Ei muutosta: PeVin lausuntojen perusteella riittävästä omasta palvelutuotannosta on säädettävä; tarkempi sääntely on lainsäädännöllisesti epätarkoituksenmukaista (esim. prosenttiluvut tms.)
- Useat tahot vaativat julkisten yhtiöiden rinnastamista hyvinvointialueen omaan tuotantoon
 - **STM:** Ei muutosta: sääntely perustuu PeVin lausuntoihin ja järjestämisvastuu kanton; yhtiö ei ole järjestäjä eikä viranomainen; riittävä oma palvelutuotanto on turvattava kaikissa tilanteissa eikä perusoikeuksien turvaaminen voi jäädä sopimusten varaan; vaarana erikoissairaanhoidon eriytyminen yhtiöihin, jolloin integraatio kärsii; ympärivuorokautinen päivystys on turvattava kaikilla erikoisaloilla järjestäjän toimintana

Palvelujen hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta (3 luku): ostopalvelujen rajaukset

- Useat tahot esittävät, että ostopalvelujen rajaukset eivät ole perusteltuja
 - **STM:** Ei muutosta: rajaukset perustuvat järjestämisvastuun kanton, järjestäjälle kuuluviin tehtäviin ja julkisen vallan käyttöön liittyviin tehtäviin
- Pirkanmaan shp toteaa, että esim. klinisiä tukipalveluita tuottavan Fimlab Oy:n toiminta estyy, kun palveluja ei voi kokonaisuudessa hankkia (ottaen huomioon myös riittävän oman palvelutuotannon vaatimuksen)
 - **STM: Ehdotus: lisäys 12 §:n 1 momenttiin**

Hyvinvointialue voi 8 §:n 2 momentin estämättä hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta kokonaisuudessaan lääketieteelliset tai hammaslääketieteelliset tukipalvelut sekä niiden tuottamisessa tarpeellisen erityisosaamisen, jos se on tarpeen tukipalvelujen laadun, osaamisen ja kustannustehokkuuden turvaamiseksi.

 - hyvinvointialueen yhtiöt rinnastuvat yksityisiin palveluntuottajiin, joten lääketieteellisten tukipalvelujen tuottaminen voidaan keskittää esim. hyvinvointialueiden yhteiselle yhtiölle

Palvelujen hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta (3 luku): yksityisiä palveluntuottajia koskevat vaatimukset ja alihankinta

- Suomen Yrittäjät kritisoi yksityisiä palveluntuottajia koskevia vaatimuksia. Akava ry korostaa, että sääntely, kriteerit ja sopimusehdot tulee rakentaa kohtuullisiksi ja niiden tulee mahdollistaa pk-yritysten ja ammatinharjoittajien toiminta.
 - **STM:** Ei muutosta yksityisiä palveluntuottajia koskeviin vaatimuksiin: vaatimukset perustuvat mm. PeVin lausuntoihin ja niillä turvataan palvelujen laatua; julkisen hallintotehtävän antaminen yksityisen hoidettavaksi ei saa vaarantaa perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia.
- Suomen Yrittäjien mukaan hankintapäätösten perustelemista koskeva säännös tulee poistaa
 - **STM:** Ei muutosta: perusteluvelvollisuuden myötä hyvinvointialue velvoitetaan arvioimaan järjestämislain mukaisten edellytysten olemassaolo hankinnalle ja perustelut tulevat näin läpinäkyviksi asukkaille ja valvontaviranomaisille
- Suomen Yrittäjät esittää, että alihankinnan osalta on sallittava ”kuoriorganisaatiot” ja alihankintojen edelleen ketjutus. Hali ry:n lausunnon mukaan alihankintarajoitukset ongelmallisia etenkin työterveyshuollolle.
 - **STM:** Ei muutosta: PeVin lausuntokäytännön mukaan alihankinta tulee rajata koskemaan täydentävää palvelutoimintaa. Subdelegoinnin sallittavuuden arvioinnissa merkityksellisinä oli pidetty tehtävän teknisluonteisuutta, viranomaisvalvonnan ulottuvuutta ja alihankkijalle asetettuja laatu- ja muita vaatimuksia. On vaikea nähdä, että pidemmälle ulottuva tehtävän edelleen delegointi (alihankinnan edelleen ketjutus) tulisi saamaan perustuslakivaliokunnan hyväksynnän, kun perustuslakivaliokunta on suhtautunut jo subdelegointiin (eli ehdotuksen mukaiseen ostopalveluntuottajan ensimmäiseen alihankintaan) pidättyväisesti.
 - Riittävän oman palvelutuotannon vaatimus koskisi käytännössä vain ns. ennalta ehkäisevää työterveyshuoltoa (työterveyshuoltolaki 12 §), joka olisi hyvinvointialueen järjestämisvastuulla oleva tehtävä terveydenhuoltolain 18 §:n 1 ja 2 momentin mukaan.

Palvelutarpeen arviointi ja virkalääkärivaatimus (12 § 3 mom.)

- Tampereen kaupungin mukaan ostopalveluntuottajalta ei tule kieltää palvelutarpeen arviointia sosiaalipalvelujen osalta
 - **STM:** Ei muutosta; sosiaalipalvelujen palvelutarpeen arviointi liittyy kiinteästi hallintopäätöksen tekemiseen, joka on julkisen vallan käyttöä
- Useat tahot esittävät, että virkalääkärivaatimus erikoissairaanhoidossa tulee poistaa
 - **STM:** sote-järjestämislain 12 §:n 3 momentin mahdolliset muutostarpeet tullaan arvioimaan StV:lle annettavassa vastineessa
 - Säännöksen tarkoituksena on
 - varmistaa potilaiden yhdenvertaisuus erikoissairaanhoitoon pääsyssä sekä julkisen terveydenhuollon palveluvalikoiman, hoitosuositusten ja hoidonporrastuksen toteutuminen
 - turvata hyvinvointialueen järjestämisvastuun toteutuminen ja riittävä oma osaaminen kaikilla lääketieteen erikoisaloilla

Kielelliset oikeudet (5 § ja 39 §)

- Kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyösopimus (39 §): esitetään yhteistyövelvoitteen vahventamista/pykälän sanamuodon selkeyttämistä (Kårkulla, Pohjanmaan liitto, OM).
 - **STM:** Ei muuteta perusratkaisua, mutta selkeytetään ja tarkennetaan pykälän sanamuotoa.
- Saamelaiskäräjät esittää pitkän aikavälin tavoitteena Lapin hyvinvointialueelle vastuuta järjestää sote-palvelut saamen kielellä. Ensi vaiheessa tulee olla vastuu järjestää sote-palvelut saamen kielellä saamelaisten kotiseutualueella.
 - **STM:** Ei muutosta: poliittisesti linjattu aiemmin, ettei nykytilaa kielellisten oikeuksien osalta muuteta; kyse myös saamenkieltä osaavan henkilöstön saatavuudesta

Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueita koskeva sääntely (34–38 §)

- Joensuun kaupunki ja Siun Sote katsovat, että hyvinvointialueiden lakisääteinen yhteistyövelvoite liian laaja. Pohjois-Pohjanmaan SHP ja Kuntaliitto katsovat, että valtion toimivalta päättää yhteistyösopimuksesta liian laaja.
 - **STM:** Ei muutoksia
 - Kaikki yhteistyövelvoitteen piiriin säädetyt asiat ovat välttämättömiä sen varmistamiseksi, että 1) kaikki hyvinvointialueet (myös heikommät) pystyvät järjestämään riittävät ja yhdenvertaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ja 2) soten kustannusvaikuttavuus kansantalouden näkökulmasta voidaan turvata.
 - Yhteistyötä on tehtävä laissa määritellyissä asioissa, mutta yhteistyöalueet päättävät itse tarkemmin siitä, missä määrin ja millä tavoin yhteistyötä tehdään.
 - VN voi viimesijaisena keinona puuttua yhteistyösopimuksen sisältöön ainoastaan ja vain siltä osin, kun hyvinvointialueet eivät pääse sen sisällöstä yhteisymmärrykseen tai kaikista lain edellyttämistä asioista ei ole sovittu siten, että turvataan hyvinvointialueiden lakisääteisten tehtävien toteutuminen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusvaikuttavuus.
 - Hyvinvointialueiden on milloin vain mahdollista tehdä uusi valtioneuvoston päättämän sopimuksen korvaava yhteistyösopimus (tällöin VN arvioi uudestaan, onko uuteen sopimukseen tarpeellista puuttua).

Soten tutkimus-, kehittämis- ja koulutustoiminta, YO-sairaalat

- *YO-sairaala -sairaanhoidopiirit ja eräät muut tahot:* Säädettyä YO-sairaaloiden tehtävistä (erit. TKK-toiminta) ja yhteistyöstä yliopistojen kanssa. Erytistehtävät huomioitava rahoituksessa.
 - **STM ja VM:** YO-sairaaloiden tehtävistä ja erillisrahoituksesta ei säädetä nykyisinkään. Kyseessä on laaja kokonaisuus, joka edellyttää erillisvalmistelua.
- TKK-toimintaa koskevaa kokonaisuutta tulee hallituksen esityksessä tarkentaa (*Akava, Saamelaiskäräjät, HUS*; asiasta lausuttu laajemmin StVn lausuntopalautteessa).
 - **STM:** Tullaan ehdottamaan joitakin tarkennuksia sote-järjestämislakiin StVn vastineessa, jotta myös StV:n saamat asiantuntijalausunnat voidaan huomioida. Laajempi TKK-toimintaa ja sen rahoitusta koskevan sääntelyn kehittäminen edellyttää erillisvalmistelua ja liittyy myös YO-sairaala –kysymykseen.

Uudenmaan erillisratkaisu - Uusimaa-laki

Hallitusneuvos Auli Valli-Lintu STM

Sote-uudistus

Uudenmaan erillisratkaisu – Uusimaa-laki

- Helsingin, Espoon, Vantaan, Myrskylän, Nurmijärven, Porvoon ja Keravan kaupungit sekä eräät muut kaupungit ja shp:t koko maan osalta ovat esittäneet lausunnossaan, että esitetyn sote-uudistuksen sijaan olisi tullut jatkaa järjestämisvastuun kokoamista suurempiin kokonaisuuksiin hallitusti kuntapohjaista nykyjärjestelmää kehittämällä
 - Ek ja Soste katsoivat, että integraatio jää alueella vajaaksi eikä sitä tule toteuttaa (EK) tai toteutuu huonommin (Soste)
 - **STM:** Ei muutosta, pl-ongelmat sekä pakollisen että vapaaehtoisen yhteistoiminnan osalta
- Kymsote on esittänyt, että Kymenlaaksolla, Päijät-Hämeellä ja Etelä-Karjalalla pitäisi olla oikeus liittyä HUS-yhtymän jäsenhyvinvointialueiksi.
 - **STM:** Ei muutosta, alueet mukana yta-sopimuksessa, joka ensisijainen suhteessa HUS-järjestämissopimukseen
- Myrskylän kunta on tuonut esiin, että esitetty lainsäädäntö asettaa kunnan asukkaat epäedulliseen asemaan pakottaessaan kunnan irtautumaan lähipalveluperiaatteella ja kustannustehokkaasti toimivasta integroidusta sotejärjestelmästä ja siirtämään asukkaidensa keskeisimmän palvelukokonaisuuden vielä valmistelemattomiin rakenteisiin kasvavilla välimatkoilla
 - **STM:** Viitataan vastauksessa siihen, että kunta on itse halunnut olla osa Uudenmaan erillisratkaisua

Uudenmaan erillisratkaisu - Uusimaa-laki

- OM on esittänyt, että Keski-Uudenmaan tulisi olla kaksikielinen, koska kielellisten oikeuksien toteutuminen jää osin sopimuksenvaraiseksi.
 - **STM:** Ei muutosta, vastaa nykytilaa, jossa HUSissa kielelliset oikeudet ovat laajemmat kuin yksikielisissä alueen kunnissa, kielelliset oikeudet voivat HUS-järjestämissopimuksen perusteella vain laajeta eikä kaveta
- Kuntaliitto ja Helsingin kaupunki ovat esittäneet , että rajanveto HUSin lakisääteisten ja järjestämissopimuksen sovittavien tehtävien osalta on osin epäselvä eikä laissa ole säädetty menettelystä, miten mahdollinen työnjaollinen ristiriita erikoissairaanhoidosta ensisijaisesti vastuussa olevien hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin sekä HUS-yhtymän kesken tältä osin ratkaistaan.
 - **STM:** Ei muutosta. Lakisääteisen tehtävän määrittelyä voida vesittää sopimuksella. Mahdolliset ristiriitatilanteet on ratkaistava joko omistajaohjauksella tai viimesijaisesti valtioneuvoston päätöksellä ja siihen liittyvällä muutoksenhaulla.
- HUS esittänyt, että laissa tuli velvoittaa Uudenmaan hyvinvointialueita osoittamaan yleislääkäreitä yhteispäivystykseen
 - **STM:** Ehdotetaan HUS-järjestämissopimukseen lisättäväksi säännös, jonka perusteella osapuolten tulee osoittaa riittävästi henkilöstöä yhteispäivystyksen varmistamiseksi

Uudenmaan erillisratkaisu - Uusimaa-laki

- Helsingin kaupunki on esittänyt, että on epäselvää, sovelletaanko kansalliskielilautakuntasäännöstä siihen
 - **STM:** Ehdotetaan säädettäväksi Uusimaa-laissa oma kansalliskielilautakuntaa koskeva säännös
 - Tehtävät ja kokoonpano samoin kuin hyvinvointialueesta ehdotetun lain 33 §
 - Pj:llä puhe- ja läsnäolo-oikeus kaupunginhallituksen kokouksessa silloin kun käsitellään sotea tai pelastustointia koskevaa asiaa
- Porvoo ja Itä-, Keski- ja Länsi-Uudenmaan pelastuslaitokset ovat esittänyt, että ensihoitovastuu tulisi säätää hyvinvointialueille eikä HUSille
 - **STM, SM:** Ei muutosta. Ensihoito on terveydenhuoltoa ja kiinteä osa päivystystoimintaa
- Kuntaliitto on vastustanut Helsingin kaupungille säädettyä kieltoa käyttää kaupungille sote-palveluihin myönnettyä valtionrahoitusta, asiakasmaksuja tai muita tuottoja kaupungin muuhun toimintaan
 - **STM :** Ei muutosta, tehtävän hoito perustuu valtion rahoitukseen ja sen tarkoituksena on varmistaa perusoikeuksien toteutuminen, sama asema kuin hyvinvointialueilla
- EOA on pitänyt epäselvänä, että ylin toimivalta kuuluu Helsingin kaupunginvaltuustolle ja sen hallinnon tarkastukseen sovelletaan myös kuntalakia
 - STM/VM: selkeytetään asiaa EOA:n toivomilla muutoksilla

Uudenmaan erillisratkaisu - Uusimaa-laki

- EOA ja KHO ovat kiinnittäneet huomiota muutoksenhakusäännöksiin
 - Muutosehdotus: HUS-järjestämissopimus voitaisiin laittaa täytäntöön ja soveltaa muutoksenhausta riippumatta
 - Muutosehdotus: HUS-järjestämissopimusta koskevat erimielisyydet ratkaistaisiin hallintoriitoina
- Useat alueen lausunnonantajat ovat esittäneet, että terveydenhuoltolain 9 §:n mukaista yhteisrekisterimahdollisuutta ei tule kumota
 - **STM:**Kysymys on sote100 –HE-esitysluonnoksessa esitetystä asiasta ja lainsäädännös esitettäneen kumottavaksi, koska pykälässä mainittuja järjestäjiä ei ole enää HE 241/2020 myötä. Kyseessä ei myöskään ole tietosuoja-asetuksen mukainen yhteisrekisteri ja säännös on alun perin tarkoitettu ratkaisuksi erikoissairaanhoidon päivystysvastaanoton tarpeisiin saada perusterveydenhuollon potilasasiakirjoissa olevat tiedot potilaan sairauksista ja hoidoista, mutta vain niin kauan, kunnes tiedot saataisiin Kanta-palveluiden avulla (HE 90/2010 vp s. 97). HE sote100 esitetään toisiolain muutosta, joka ei kuitenkaan mahdollista yhteisrekisteriä, mutta hyvinvointialueille oikeuden saada tiedot tietojohdamista varten HUSilta

Voimaannanolaki

Hallitusneuvos Auli Valli-Lintu STM
Hallitusneuvos Mervi Kuittinen VM

Sote-uudistus

Aikataulu ja väliaikaisen valmistelutoimielimen (vaten) tehtävät

- Useat lausunnonantajat ovat esittäneet, että uudistuksen voimaantuloaikataulu on liian tiukka ja epärealistinen. Perusteluna erilaiset integraation lähtötilanteet, koronan edellyttämä lisätyö ja aiheuttamat hoitojonot ja vaikutus rahoituksen siirtymälaskelmiin, lainsäädännön valmistelu sekä yhtenäisten ICT-järjestelmien edellyttämä valmistelu (3-5 v)
 - **STM, VM, SM:** Ei muutosta.
- On esitetty, että väliaikaisen toimielimen (vate) tehtäviin tulisi lisätä riskienhallinta
 - Muutosesitys: lisätään tehtäviin riskienhallinta

Ostopalvelujen mitättömyys ja irtisanomisoikeus

- Esitetty ostopalveluja koskevan mitättömyyssäännöksen korvaamista irtisanomisoikeudella (Kuntaliitto, Oulu) sekä koko mitättömyys- ja irtisanomissäännöksen poistamista perustuslain ja investointimaineen menetyksen johdosta (mm. EK, SY, Hali, Turku), EAO pitänyt esitystä perusteltuna
 - **STM:** Ei muutosta muutoin, mutta korvaussäännöksen osalta ehdotetaan muutettavaksi ”vahingonkorvaus” sana ”korvaus”-sanaksi ja lisättäväksi muutoksenhakusäännökseen, että myös korvausta koskevat erimielisyydet ratkaistaan hallintoriita-asioina
- Esitetty (Länsi-Pohjan shp, ay-liike) lisättäväksi mitättömyys- ja irtisanomissäännökseen liittyvä liikkeenluovutussäännös
 - **STM:** ehdotetaan lisättäväksi henkilöstöä koskevaan 18 §:ään säännös, jonka perusteella henkilöstö siirtyisi hyvinvointialueelle, jos aiemmin siirtynyt liikkeenluovutuksen perusteella ostopalvelutuottajalle henkilöstöä
 - Koskisi myös tehtäviin myöhemmin palkattua henkilöstöä sekä tukihenkilöstöä samoin perustein kuin uudistuksessa muutenkin

Vaalijala, Eteva, Kårkulla ja Eskoo

- Esitetty, että Vaalijalan, Etevan ja Kårkullan purkaminen vaarantaa erityishuollon erityispalvelut ja siksi tulisi mahdollistaa toiminnan jatkaminen hyvinvointiyhtymänä. Lisäksi on esitetty tehtävien keskittämistä lainsäädännöllä. Etenkin on kyseenalaistettu Itä-Uudenmaan kyky vastata palveluista
 - **STM:** Ei muutosta. Toiminnan siltaus on otettu huomioon sekä järjestelmä- että asiakastasolla.
 - Vammaisryhmät hyötyvät erityisesti palvelujen integraatiosta ja eri vammaisryhmiä ei voi vamman syntyperusteiden perusteella asettaa erilaiseen asemaan kv-sopimuksien perusteella. Hyvinvointialueille siirtyy nykyiset erityisosaamista koskevat sopimukset, joissa kyse esim. valtakunnallisesti keskitetyistä tehtävistä. Vammaispalvelulain valmistelun yhteydessä voidaan arvioida tarvetta erityisosaamistehtävien keskittämiseksi kaikkien vammaisryhmien osalta
 - Hyvinvointialueille on velvollisuus sopia sellaisen asiakkaan osalta, joka on hoidossa toisella hyvinvointialueella

Kuntayhtymien alijäämän kattaminen

- Essoten ja Jyväskylän kaupungin mukaan kuntayhtymien alijäämät tulisi voida kattaa peruspääomaa alentamalla enintään peruspääoman verran. Esitetty malli, jossa jäsenkuntien tulisi kattaa kuntayhtymien mahdolliset alijäämät viimeistään vuoden 2022 loppuun mennessä, tarkoittaisi käytännössä, että kuntayhtymien alijäämät muuttuisivat kunnille euromääräisiksi eriksi ja siten varallisuussirrot lisäisivät kuntien velkaantuneisuutta ja heikentäisivät niiden kykyä huolehtia velvoitteistaan.
- Lappeenrannan kaupunki esittää, että siltä osin kuin kuntayhtymällä on varojen, velkojen ja sitoumusten siirtohetkellä kattamatonta alijäämää enintään hyväksyttyä taloussuunnitelmaa vastaava määrä, siirtyy tämä osuus hyvinvointialueelle saamiseksi jäsenkunnilta hyväksytyn taloussuunnitelman mukaisin ehdoin, elleivät hyvinvointialue ja kunta toisin sovi.
- **VM: Ei muutosta.** Uudistus lähtökohtaisesti pienentää kuntasektorin velkavastuita, kun hyvinvointialueille siirrettävien kuntayhtymien velat poistuvat kuntien vastuulta. Joillakin sairaanhoitopiireillä on kuitenkin laskutuskäytännöstä johtuen kertyneitä alijäämiä, ja niiden maksaminen voi tarkoittaa joidenkin kuntien velkamäärien lisääntymistä. Vastuu kuntayhtymän alijäämän kattamisesta ei ole sote-uudistuksen seurausta vaan voimassa olevan kuntalain mukainen velvoite. Kuntayhtymän alijäämä heijastuu sen jäsenkuntien talouteen jo toiminnan aikana, joten vaikutusta kunnan tulokseen ei synny siitä syystä, että sairaanhoitopiirit ja erityishuoltopiirit siirtyvät osaksi hyvinvointialueita.

Kuntien toimitilat

- Useissa lausunnoissa kannettiin huolta kunnille jäävistä kiinteistöistä siirtymäajan vuokrasopimuksen kauden päätyttyä.
 - Kuntaliitto ehdottaa lisättäväksi voimaannanolain 22 §:n 2 momenttiin säännöksen, jonka mukaan hyvinvointialueen tulee viimeistään 12 kuukautta ennen vuokrasopimuksen päättymistä ilmoittaa kunnalle toimitiloista, joiden käytöstä siirtymäkauden jälkeen hyvinvointialue haluaa käynnistää kunnan kanssa neuvottelut. Jos vuokrasopimus päättyisi vuoden 2025 lopussa, tulisi ilmoitus siten tehdä viimeistään vuoden 2024 loppuun mennessä. Hyvinvointialueen laiminlyödessä tämän ilmoitusvelvollisuutensa, kunnalla olisi oikeus pidentää vuokrasopimusta yhdellä vuodella.
- **VM: Ei muutosta:** Voimaannanolaki mahdollistaa kunnan ja hyvinvointialueen kesken paikallisesti tarkoituksenmukaiset järjestelyt. Kunta ja hyvinvointialue voivat sopia voimaannanolain 22 § mukaan toimitilojen siirtymisestä myös toisin. Hyvinvointialue ja kunta voisivat siis esimerkiksi sopia, että jokin tila ei siirtyisi lainkaan hyvinvointialueen hallintaan. Lisäksi hyvinvointialue ja kunta voivat sopia, että siirtymäkauden vuokrasopimus olisi voimassa pitemmän tai lyhyemmän ajan. Vuokran määräytymisen olisi kuitenkin tapahduttava säännöksen mukaisesti siirtymäkauden ajan.

Laissa ei ole tarkoituksenmukaista säätää neuvotteluelvoitteesta Kuntaliiton esittämällä tavalla. Menettely on mahdollista ilman lailla säätämistä. Vuokrasuhteen aikana käydään vuoropuhelua ja on mahdollista sopia paikallisesti tarkoituksenmukaisimmista menettelyistä vuokrakohteiden osalta. Hallituksen esityksen mukainen siirtymäaika on katsottu kohtuulliseksi sekä kunnan että hyvinvointialueen kannalta. Hyvinvointialueiden hallintaan siirtyy huomattavan suuri määrä toimitiloja. Selvityksen mukaan palveluverkkoratkaisut tullaan tekemään myös vaihteittain ja osittain eri aikaan. Kuntaliiton esityksen mukainen neuvotteluelvoite ei merkitsisi myöskään sitä, että vuokrasopimusta jatkettaisiin.

Alueelliset ratkaisut, lomapalkkavelka

- Joensuun kaupungin lausunnon mukaan uudistus asettaa eriarvoiseen asemaan etupainotteisesti muutosta toteuttaneet kunnat, jotka ovat voineet käsitellä kirjanpidossaan tulosvaikutteisesti siirtyvän irtaimiston ja maksaneet lomapalkkavelan rahasuorituksena.
 - Lomapalkkavelan maksu on vaikuttanut kunnan lainakantaa nostavasti. Kuntien, jotka ovat muodostaneet vapaaehtoisia sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymiä, tulisi saada korvaus jo maksetusta lomapalkkavelasta. Kun palveluprosesseja on yhtenäistetty ja palveluverkkoa on suunniteltu, on kuntien tiloja jo jäänyt tyhjiksi ja ne ovat rasittaneet kuntien taloutta. Nyt esitetyt kompensaatiosäännökset eivät mahdollista tällaisten taloudellisten vaikutusten huomioimista, vaan ne jäävät rasittamaan uudistuksen jälkeisen kunnan talouden lähtötilannetta.
 - Lappeenrannan kaupungin lausunnon mukaan voimaanpanolain 24 §:n tulisi lisätä 2 momentti, jossa säädetään kunnan oikeudesta saada täysi korvaus lomapalkkavelasta, jonka se on maksanut yhteistoiminta-alueelle, jonka se on perustanut muodostaessaan vapaaehtoisen kuntaa suuremman sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteistoiminta-alueen. Vastaavassa tilanteessa syntynyt lomapalkkavelka, jonka kunta on yhä velkaa yhteistoiminta-alueelle, kirjataan peruspääomaa vastaan.
 - Rautjärven kunta esittää lausunnossaan, että hyvinvointialueille tulee siirtyä myös sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden lomapalkkavelka.
- **VM: Ei muutoksia.** Voimaanpanolaissa säädetään hyvinvointialueeseen yleisseuraantona liittyvistä sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymistä sekä järjestämisvastuun siirtoajankohdan lomapalkkavelan siirtymisestä. Kuntayhtymien muodostamisessa aiemmin eri ajankohtina alueellisesti sovittuja erilaisia ratkaisuja kuten henkilöstöä koskevia järjestelyitä ei voida huomioida uudistuksen voimaanpanolaissa. Lomapalkkavelan lisäksi on voitu jo tehdä palveluverkkoratkaisuihin liittyen kiinteistöjen ja muun omaisuuden siirtoja. Alueilla on mahdollista tehdä tarkoituksenmukaisia järjestelyjä uudistusta edeltävästi.

Sopimusten ja vastuiden siirto hyvinvointialueille

- Kuntaliiton ja Hangon kaupungin lausuntojen mukaan voimaannpanolakiluonnoksen 25 §:ää tulisi tarkentaa mm. sopimusten irtisanomisehtojen sekä kunnille jäävien seuraamusten osalta:
 - epäselväksi jää, miten 25 §:ssä todettujen jakamattomaksi tai siirrettäväksi kelpaamattomien sopimusten sekä 26 §:ssä todettujen hyvinvointialueille epätarkoituksenmukaisten sopimusten osalta käytännössä toimitaan, jos neuvotteluissa ei päästä yhteisymmärrykseen.
 - ao. säännöksistä ja niiden perusteluista ei ilmene selkeästi, haetaanko aluevaltuuston sopimusten siirtoa koskevasta päätöksestä muutosta vai käsitelläänkö mahdolliset sopimuksen siirtoa koskevat erimielisyydet hallintoriita-asioina.
 - 25 §:n 2 momentin 2 kohdan säännös, jonka mukaan hyvinvointialueelle eivät lähtökohtaisesti siirry vahingonkorvausvastuut tai muut sopimuksen päättämisestä seuraavat vastuut sellaisista sopimuksista, jotka kunta tekee tämän lain vahvistamisen jälkeen, mutta ennen järjestämisvastuun siirtymistä, tulisi rajata koskemaan vain laajoja ulkoistamissopimuksia.
- **VM: Ei muutoksia.** Sopimukset siirtyvät 25 §:n mukaan lain nojalla, jollei toisin sovita. Hyvinvointialueen päätöksestä säädettäisiin 28 §:ssä, hyvinvointialue käsitelisi selvityksen ja päättäisi sen perusteella 22-25 §:ssä tarkoitettujen irtaimen omaisuuden, lomapalkkavelan, sopimusten ja vastuiden siirtymisestä hyvinvointialueelle ja hyvinvointialueen vastuulle. Tästä päätöksestä olisi kunnalla muutoksenhakumahdollisuus 67 §:n 1 momentin mukaisesti. Mainitun säännöksen mukaan hyvinvointialueen päätökseen haetaan muutosta siten kuin hyvinvointialueesta annetun lain 16 luvussa säädetään oikaisuvaatimuksesta ja aluevalituksesta.

Ehdotetun 25 § 2 momentin 2 kohdan tarkoituksena on ehkäistä tilanteita, joissa kunta käytännössä sitoisi hyvinvointialueen pitkäaikaisiin, ehkä hyvinvointialueen kannalta epätoivottaviin sitoumuksiin tilanteessa, jossa on jo varmuus siitä, että järjestämisvastuu tulee siirtymään hyvinvointialueelle. Säännös, jolla turvataan hyvinvointialueen toiminnan alkuvaihetta, on tarpeen myös siirtyvien sopimusten suuren määrän vuoksi. Säännös on tarpeen hyvinvointialueen riskien välttämiseksi.

Kompensaationsäntely

- Useiden mm. kuntien lausuntojen mukaan omaisuuden siirrot olisi korvattava kunnille.
- Ehdotettua korvausrajaa pidettiin liian korkeana ja korvaus kattaa ainoastaan osan omaisuusjärjestelyistä (Kuntaliitto, usea kunta).
 - korvaus tulisi myöntää, jos kustannukset ovat vähintään kolme miljoonaa euroa tai niiden määrä vastaa vähintään 0,25 prosenttiyksikön laskennallista korotustarvetta kunnan tuloveroprosenttiin. (Kuntaliitto, Vaasa)
 - korvausrajan tulisi vastata olla 0,35 prosenttiyksikön korotustarvetta (Rautjärvi)
 - Korvausta laskettaessa tulisi ottaa huomioon kaikki omaisuuslajit, irtain ja kuntayhtymäosuudet tulisi korvata (Kuntaliitto ym)
- Ehdotettuun 43 §:ään tulisi lisätä uusi 4 momentti, jonka mukaan sitä osin kuin kunnan omaisuuteen kohdistuva arvonalennus tai kustannus ylittää kompensatiomenettelyssä kunnan saaman korvauksen omaisuuden arvonalennus kirjataan kunnan kirjanpidossa peruspääomaa vastaan, jollei kunta toisin päättä (Lappeenranta)
- **VM: Ei muutoksia.** Täysimääräinen korvaus siirtyvästä omaisuudesta tarkoittaisi lunastusmallia, jolloin myös siirtyvä lomapalkkavelka tulisi ehdotuksesta poiketen säätää kuntien maksettavaksi ja jolloin siirtymävaiheen korvaukset kunnille edellyttäisivät erillistä valtionrahoitusta.
 - Kuntayhtymäosuuksien ja irtaimen omaisuuden siirtymisen seurauksena olevat muutokset kunnan taseessa eivät itsessään ole välitön kustannus kunnille. Siirrot eivät ole tulosvaikutteisia. Korvausta omaisuusjärjestelyistä aiheutuvista kustannuksista ei ole rajoitettu omaisuuslajeittain, korvaus sisältää kaikki omaisuusjärjestelyistä aiheutuvat kustannukset.
 - Korvausraja on asetettu tasolle, joka turvaa kuntien taloudellista itsehallintoa ja on valtion kannalta kohtuullinen.
 - Kunnan menot tulee kirjata tulosvaikutteisesti, jotta julkisen sektorin taloudesta saadaan oikea ja riittävä kuva. Tämä koskee myös kertaluonteisia omaisuuden arvon alentumisesta johtuvia kulukirjauksia.

Palvelujen hankinta siirtymäaikana

- Kuntaliiton lausunnon mukaan palvelujen hankkimista siirtymäajalla koskeva 65 §:ää tulisi tarkentaa. KKV kiinnittää huomioita säännöksen tulkinnanvaraisuuteen.

➤ **VM: Pykälän poistaminen.** Sosiaali- ja terveystalvelujen uudistukseen ja järjestämisvastuun siirtoon on ollut mahdollista jo pidemmän aikaa varautua sopimusehdoissa. Hankintalaissa on lukuisia mahdollisuuksia kilpailuttaa hankinta joustavasti ja nopeasti esimerkiksi käyttämällä sähköisiä menettelyjä. Tämän lisäksi hankintalaissa on poikkeuksia, jolloin hankintaa ei tarvitse kilpailuttaa lainkaan. Tällaisia ovat esimerkiksi hankintalain 40 §:ssä mainitut suoramankintaperusteet, 110 §:n mukainen sosiaali- ja terveystalveluita koskeva suoramankinta erityistilanteissa sekä 136 §:ssä mainitut sallitut sopimusmuutokset ja lisähankinnat.

Voimaanpanolakiin ehdotetun säännöksen käyttöala saattaa jäädä varsin pieneksi ja aiheuttaa oikeudellista tulkinnanvaraisuutta. Tämän vuoksi esitetyn kaltaista sääntelytarvetta ei välttämättä olisi ja pykälä voitaisiin poistaa. Myös 10 § 4 momentista poistettaisiin viittaus 65 §:ään. Toissijaisesti säännöstä voitaisiin tarkentaa lisäämällä 2 momenttiin aikaraja poikkeuksen soveltamisajasta ja täydentää 3 momenttia sen suhteesta hankintalakiin siten, että hankinnan tulisi olla hankintalain kynnysarvojen mukainen.

Henkilöstö

Lainsäädäntöneuvos Marja Isomäki VM

Sote-uudistus

Henkilöstö

- Henkilöstöjärjestöt esittävät **liikkeenluovutussäännöstä 2 vuotta uudistuksen jälkeen tapahtuviin kaikkiin mahdollisiin muutoksiin** ja lisäeläkkeen turvaamista -> **VM: Ei muutosta**, koska tarpeetonta. Liikkeenluovutusta koskevat säännökset ovat jo olemassa ja lisäeläketurva säilyy pysymällä Kevan jäsenyhteisönä.
- Henkilöstöjärjestöjen mukaan **säädettävä palkkojen harmonisoinnista** 2 vuoden kuluessa uudistuksen voimaantulosta sekä valtion rahoituksen turvaamisesta. KT:n mukaan puolestaan säädettävä harmonisoinnin tasosta (mediaani) -> **VM: Säättäminen mahdotonta**, palkoista sopiminen kuuluu keskeisesti työmarkkinaosapuolten sopimusvapauden piiriin.
- **HUS-hyvinvointiyhtymän johtaja voitava valita suostumuksen perusteella ilman avointa ja julkista viranhakumenettelyä** -> **VM: Ei muutosta** viranhaltijalakiin. Avoin ja julkinen viranhaku perusteltu kaikille.

Rahoitus

Neuvotteleva virkamies Matti Sillanmäki VM

Sote-uudistus

Kuntatalous / valtionosuusjärjestelmä

- Kuntaliitto ja monet kunnat katsovat, että uudistuksella ei saa olla vaikutusta kunnan talouden tasapainoon. Enimmäismuutosten rajauksen tulisi olla +/- 0 €/as. hallituksen esityksessä esitetyn +/- 60 €/as sijasta.
- **VM vastaus:** Sote-valmistelun lähtökohtana on ollut siirtymä uusiin laskentaperusteisiin. Jos muutos nollattaisiin, rahoitusjärjestelmiin tehtävillä muutoksilla ei lähtökohtaisesti olisi merkitystä. Tilanne olisi sattumanvarainen yksittäisten kuntien kannalta poikkileikkaustilanteessa. Erityisen epäedullinen tilanne olisi niille kunnille, joilla poikkeuksellisesti sattuisi olemaan huono talousvuosi laskenta-ajankohtana. Tilanne olisi hankala myös sellaisten kuntien osalta, joilla talous on heikossa tilassa, mutta uudistus toisi helpotusta talouteen. Käytännössä tämä hyöty vietäisiin näiltä kunnilta.
- Eri tasauksilla on suuri paino valtionosuusjärjestelmässä, jos tähän vielä toteutettaisiin järjestelmämuutoksen nollaaminen, siirtymätasauksen paino kasvaisi entisestään yksittäisten kuntien valtionosuudessa.

Kuntatalous / valtionosuusjärjestelmä

- Kaupungit: Kuntien välinen tasauksen tasausvähennysraja 10 prosenttia on liian kireä. Vähennysrajaa tulee madaltaa.
- **VM-vastaus:** Verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen esitetään useita muutoksia, joilla pyritään huomioimaan verotulojen leikkausten suuret vaikutukset kuntien tulopohjaan ja sitä myötä tulojen tasaukseen. Esityksessä tasausvähennysprosentti ehdotetaan alennettavaksi siten, että se oli kiinteä 10 prosenttia. Tällä on huomattava vaikutus esimerkiksi pääkaupunkiseudun neljän kunnan tasaukseen, joka yhteenlaskettuna pienenee yli 0,5 mrd. euroa nykytilanteeseen verrattuna.

Kuntatalous / valtionosuusjärjestelmä

- Joensuu: Muutosrajoitin ei ole perusteltu sillä kuntien tulojen ja menojen muutoksiin sisältyy paljon satunnaisvaihtelua, joka korostuu erityisesti koronapandemian aikana.
- **VM-vastaus:** Sote-uudistuksessa kuntien talouteen kohdistuu suuria muutospaineita. Siirtyvien kustannusten ja tulojen kuntakohtaiset erot ovat suuret. Valmistelussa on arvioitu, että näitä muutoksia on perusteltua tasata erillisellä muutosrajoittimella. Samalla tämä pienentää painetta viimekätiseen tasauselementtiin, järjestelmämuutoksen tasaukseen.

Kuntatalous / valtionosuusjärjestelmä

- Useat kunnat: Kiinteistövero ei tule sisällyttää verotuloihin perustuvaan tasaukseen.
- **VM-vastaus:** Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen merkitys ja vaikutus muuttuisi huomattavasti kuntien verotulorakenteen muuttuessa uudistuksen myötä. Kuntien verotuloissa kunnallisveron painoarvo pienenee, kiinteistöveron ja yhteisöveron suhteelliset osuudet puolestaan kasvavat. Tähän liittyen kiinteistövero esitetään otettavaksi tasauksessa huomioon.

Kuntatalous / valtionosuusjärjestelmä

- Kaupungit: Kuntien yhteisövero-osuus olisi säilytettävä nykyisellä tasollaan.
- **VM-vastaus:** Esitettyä tapaa toteuttaa verotulojen leikkaus voidaan pitää perusteltuna. Kunnille jäisi leikkauksesta huolimatta edelleen merkittävä osuus yhteisöveron tuotosta. Jos yhteisöveroa ei leikattaisi mainitulla osuudella, kunnallisveron leikkaus olisi vastaavasti suurempi.

Kuntatalous / valtionosuusjärjestelmä

- Kuntaliitto pitää välttämättömänä, että uudistuksen aikataulua tai lakiluonnoksessa esitettyjä laskentavuosia muutetaan. Toinen vaihtoehto on, että siirto- ja tasausmekanismien laskennassa käytettävistä tiedoista erotetaan luotettavasti koronaepidemian vaikutus sekä tuloihin että menoihin.
- **VM-vastaus:** Valmistelussa on arvioitu mahdollisuuksia koronavaikutusten eriyttämiseen kustannuksista ja tuloista. Ongelmaksi muodostuu se, etteivät kunnat erittele vaikutuksia tilinpäätöksissään. Ja vaikka laskelmissa koronan aiheuttamia vaikutuksia pystyttäisiin eriyttämään, tiedot pitäisi olla saatavissa luotettavasti ja yhdenmukaisesti kaikista kunnista. Tämä ei nykyisen näkemyksen mukaan ole mahdollista toteuttaa.
- Kuntien tulojen ja kustannusten siirto tehdään vuoden 2022 tasolla. Nykyisten odotusten perusteella koronatilanne on helpottunut eikä näin aiheuttaisi kuntien lukuihin samanlaista vääristymää kuin erityisesti vuonna 2020 on toteutunut.

Kuntatalous / valtionosuusjärjestelmä

- Kuntaliitto: Uudistus heikentää olennaisesti kuntien ja kaupunkien tulevaisuuden investointikykyä ja rahoitusasemaa. Valtionrahoituksen suhteellinen merkitys kuntien tulorahoituksessa tulee olemaan nykyistä suurempi, mikä lisää osaltaan rahoituksellista epävarmuutta ja heikentää kunnallista itsehallintoa.
- **VM-vastaus:** Kuntien vastuulta poistuisi merkittävä määrä sellaisia kustannuksia, joihin kunnat ovat tähän saakka voineet vaikuttaa vain rajallisesti. Sosiaali- ja terveydenhuollon, erityisesti erikoissairaanhoidon, käyttötalousmenot ovat vuosittain vaihdelleet huomattavasti. Myös kuntasektorin investointitarpeet muuttuisivat sosiaali- ja terveystoimeen sekä pelastustoimeen kohdistuvien investointitarpeiden siirtyessä hyvinvointialueiden vastuulle.
- Muutoksen rajaaminen +/- 60 euroon asukasta kohti merkitsisi, ettei uudistus aiheuttaisi yhdellekään kunnalle yli 0,6 tuloveroprosenttiyksikön muutospainetta viiden vuoden aikana. Kuntien suhteellinen velkaantuneisuus kasvaisi. Toisaalta kunnan tulorahoitus (vuosikate), jolla vieraan pääoman kustannuksia hoidetaan, ei käytännössä juuri muuttuisi.
- Uudistuksen tavoitteena ei ole kunnan taloudessa mahdollisesti vallitsevan epätasapainotilan korjaaminen, vaan uudistusta edeltävän kunnan tulorahoitusaseman säilyttäminen mahdollisimman ennallaan. Uudistuksella ei siten lähtökohtaisesti parannettaisi tai heikennettäisi kunnan rahoitusasemaa.

Rahoitus

- Kaupungit: Uudistus ei riittävällä tavalla ota huomioon kaupungistumista, suurten kaupunkiseutujen erityispiirteitä eikä kaupunkiseutujen kasvava merkitystä.
- **VM-vastaus:** Väestörikkaiden hyvinvointialueiden erityispiirteitä on pyritty huomioimaan rahoitusmallissa sisällyttämällä malliin asukasperusteisen rahoitusosuuden sekä vieraskielisyyden. Lisäksi sosioekonomisia tekijöitä sisältyy tarvetekijöihin. THL:n sote-palvelutarvekerrointa kehitetään ottamaan paremmin huomioon olosuhdetekijät, kuten palkka ja kiinteistökulut sekä segregatio ja asunnottomuus.
- Ehdotetussa valtionosuuslaissa säädettäisiin uudesta asukasmäärän kasvun lisäosasta, jonka tarkoituksena olisi korvata kasvaville kunnille asukasmäärän kasvusta aiheutuvia kustannuksia ja investointitarpeita. Uusi lisäosa rahoitettaisiin kuntien peruspalvelujen valtionosuuden sisältä.

Hyvinvointialueiden rahoitus

- Kuntaliitto pitää tärkeänä, että hyvinvointialueiden rahoitukseen vaikuttavia määräytymistekijöitä ja painokertoimia edelleen kehitetään ja että tässä hyödynnettävän tietopohjan laajuuteen, ajantasaisuuteen ja oikeellisuuteen kiinnitetään huomiota. Kuntaliitto katsoo lisäksi, että esitetyn rahoitusmallin kokonaisvaikutuksia tuleekin vielä tarkemmin arvioida uudistukselle asetettujen tavoitteiden näkökulmasta, ja varmistaa etteivät palvelut rahoitusjärjestelmän vuoksi vaarannu yhdelläkään hyvinvointialueella.
- **VM-vastaus:** Rahoituksen kohdentumista ja riittävyttä seurataan uudistuksen jälkeen. Tietopohjan mahdollinen laajentuminen ja aineiston ajantasaisuus tulee huomioitua päivittyvässä THL:n tutkimuksessa. Tarvetekijöistä ja niiden painokertoimista on tarkoitus säätää vähintään neljän vuoden välein. Tämä tehdään THL:n tutkimukseen perustuen. Olosuhdetekijöiden ja alueellisten kustannustekijöiden yksityiskohtaisempaa huomioimista rahoitusmallissa selvitetään THL:n ja VATT:n jatkotutkimuksessa. Tutkimussuunnitelman perusteella työ on tarkoitus toteuttaa niin, että tuloksia olisi mahdollista hyödyntää ennen uudistuksen voimaantuloa. Vuonna 2022 on tarkoitus säätää vuodesta 2023 lukien sovellettavista tarvetekijöistä ja niiden painokertoimista.

Hyvinvointialueiden rahoitus

- Joensuu: Lakiesityksen mukainen siirtymäaika pitää aivan liian pitkään yllä taloudellisten resurssien epäoikeudenmukaista kohdistamista eri hyvinvointialueille. Toistaiseksi pysyvä 200 euroa/asukas siirtymätasaus on epäoikeudenmukainen ja kohtuuton.
- **VM-vastaus:** Siirtymäkautta määriteltäessä on tehty kokonaisarvio hyvinvointialueiden rahoituksen riittävydestä sote-uudistuksen aiheuttamien muutosten jälkeen. Maksimimäärien rajauksessa on huomioitu vähennysten ja lisäysten tasapuolisuus em. kokonaiskuvassa. Jos muutokset olisivat rajaamattomat, siirtymätasauksen maksamiseen tarvittaisiin huomattava valtion ylimääräinen rahoitus.
- Siirtymätasauksen merkitys pienenee ajan myötä, kun muu rahoitus samaan aikaan kasvaa.

Hyvinvointialueiden rahoitus

- Etelä-Savon maakuntaliitto: hyvinvointialueen rahoituksen määräytymistekijöissä tulisi painottaa esitettyä enemmän ikääntyvän väestön painoarvoa. Tulisi huomioida hajanaisen yhdyskuntarakenteen huomiointi palveluiden tuottamisen kustannuksissa ja näin ollen rahoituksen määräytymistekijöissä.
- **VM-vastaus:** THL mallin mukaan sairastavuus on ikärakennetta selvästi merkittävämpi kustannuksia selittävä tekijä. Ikärakenne on kuitenkin sisältyy tarvetekijöihin.
- Hajanaisen yhdyskuntarakenteen huomioimista erillisenä, uutena kriteerinä ei voida pitää toivottavana, koska rahoituksen määräytymisessä otetaan jo huomioon osittain samaa asiaa kuvaava asukastiheys ja saaristoisuus. Yleisesti ottaen ei ole järkevää ylläpitää rahoitusjärjestelmää, jossa olisi päällekkäisiä kriteerejä.

Hyvinvointialueiden rahoitus

- Useita muita ehdotuksia hyvinvointialueiden rahoituksen määräytymistekijöiden painoarvojen muuttamisesta (esim. Oulu, Tampere)
- **VM-vastaus:** Painoarvot perustuvat kokonaisarvioon ja sen perusteella on päädytty esitettyihin painoarvoihin. Valmistelun aikana ei ole tullut esille perusteita muuttaa painoarvoja.

Hyvinvointialueiden rahoitus

- Keski-Uuudenmaan pelastustoimi ym.: hyvinvointialueen rahoitusmallissa valtion talousarvion ulkopuolelta saatava rahoitus pienentäisi hyvinvointialueen valtiolta saamaa rahoitusta vastaavassa määrin. Tämä johtaisi tilanteeseen, jossa hyvinvointialueella ei olisi kannustimia hakea esimerkiksi EU-rahoitusta
- **VM-vastaus:** Hyvinvointialueiden perimät maksut, myyntitulot ja avustukset vähennettäisiin toteutuneiden kustannusten jälkikäteistarkastuksessa koko maan tasolla. Yksittäisen hyvinvointialueen saamia maksu- ym. tuloja ei suoraan vähennettäisi sen saamasta rahoituksesta eikä tuloilla olisi vaikutusta kyseisen vuoden rahoitukseen. Hyvinvointialueella olisi kannustin pyrkiä hankkimaan mahdollisimman paljon maksu- ja avustustuloja.
- Jos vähennystä koko maan tasolla ei tehtäisi, johtaisi tämä siihen, että valtio korvaisi kustannuksia perusteettomasti moneen kertaan.

Hyvinvointialueiden rahoitus

- Uudenmaan liitto: Rahoitusmallin laskentatapa Uudenmaan kunnille kestävä
- **VM-vastaus:** Ehdotetussa hyvinvointialueiden rahoituslaissa on pyritty huolehtimaan siitä, että ehdotettu rahoitusmalli turvaisi hyvinvointialueiden riittävän rahoituksen koko maassa.
- Rahoitusmalliin sisältyy lisäksi siirtymätasaus, joka mahdollistaa kaikille hyvinvointialueille hallitun toiminnan mukauttamisen laskennallisen rahoituksen tasoon.

Hyvinvointialueiden rahoitus

- Uudenmaan liitto: Hyvinvointialueen kannustimet kustannusten hillintään ovat heikot
- **VM-vastaus:** Esitykseen sisältyy useita kustannusten kasvun hillintää tukevia elementtejä. Hyvinvointialueiden rahoitus tarkistettaisiin etukäteen 80-prosenttisesti vastaamaan arvioitua palvelutarpeen kasvua vuodesta 2025 lukien.
- Myös rahoituksen laskennallisuus ja yleiskatteisuus kannustavat kustannustehokkuuteen. Hyvinvointialueen toistuva rahoitusaliijäämä johtaisi laissa säädetyn hyvinvointialueen arviointimenettelyn käynnistämiseen.
- Uudistuksen vaikutus kustannusten kasvun hillintään riippuu myös siitä, missä määrin valtio pystyy ohjaamaan hyvinvointialueita kustannustehokkaaseen toimintaan,

Rahoitus: saamelaiskäräjät 1/2

- Saamenkielisyyslisään sisällytetään velvoite saamenkielisten palvelujen järjestämiseen ja rahoitus korvamerkitään.
- Päätöksenteko saamenkielisten palvelujen kohdentamisen suhteen tulee tapahtua yhteisymmärryksessä Saamelaiskäräjien kanssa tai Saamelaiskäräjien suostumuksella.
- Saamenkielisyyslisä muutetaan muotoon saamelaisuuslisä
- Lisäosan määräytymisperusteena tulee olla saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten palvelujen tosiasialliset kustannukset.

Rahoitus: saamelaiskäräjät 2/2

- **VM-vastaus:** Hyvinvointialueiden rahoituslaissa ei säädetä hyvinvointialueiden velvoitteista tai rahoituksen kohdentamisesta. Rahoituslain mukainen rahoitus on yleiskatteellista.
- Saamenkielisyyden perusteella määräytyvät hyvinvointialueen laskennalliset kustannukset laskettaisiin kertomalla Lapin hyvinvointialueen saamenkielisten asukkaiden määrä saamenkielisyyden perushinnalla. Näin Lapin hyvinvointialueen saamenkielisten asukkaiden lukumäärän kehitys vaikuttaa saamenkielisyyksisän kautta jaettavan rahoituksen kokonaismäärään.
- Hyvinvointialueiden rahoituslaissa ei säädetä velvollisuudesta järjestää palveluita saamen kielillä, vaan tämä on substanssilainsäädännön piiriin kuuluva asia. Määräytymistekijän laskennassa käytettävien tietojen osalta valtion rahoituksen tulee perustua yleisistä tilastoista vuosittain saatavaan tietoon. Saamenkielisten määrä huomioidaan laskentaperusteena jo nykyisessä kuntien valtionosuusjärjestelmässä. Myös ehdotettuun uuteen peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmään sisältyisi edelleen saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosa.

Verotus

Neuvotteleva virkamies Timo Annala VM

Sote-uudistus

Kuntien verotulot

- Kuntien lausunnoissa tuodaan esiin huolia kaventuvasta veropohjasta. Kaikkien kuntien kunnallisveroprosentteja alennetaan yhtä monella prosenttiyksiköllä ja kuntien osuutta yhteisöverosta leikataan yhdellä kolmasosalla. Mm. Tampereen, Turun, Helsingin, Keravan, Nurmijärven, Mäntsälän ja Vantaan lausunnoissa katsottiin, että yhteisövero-osuutta ei tulisi alentaa tai leikkauksen pitäisi olla ehdotettua pienempi.
- **VM:** Ei muutosta. Kuntien verotuloja siirretään valtiolle hyvinvointialueiden toiminnan rahoittamiseksi. Siirrettävästä summasta johtuen kuntien verotulojen alentaminen on toteutettavissa ennen kaikkea kunnallisveron määrää alentamalla. Ilman yhteisövero-osuuden muutoksia suhdanneherkän yhteisöveron osuus kuntien tuloista kasvaisi suhteellisesti suureksi, kun kuntien tulot alenevat nykyisestä. Tämän johdosta myös yhteisövero-osuutta alennetaan. Kiinteistöveron taas on katsottu sopivan hyvin kuntien rahoitus lähteeksi. Kyse on myös kokonaisuudesta, josta ei voida muuttaa vain yhtä osaa ilman, että muutettaisiin samalla koko pakettia.

Varainsiirtoverotus

- Kuntaliitto ja eräät kunnat ovat lausunnoissaan ehdottaneet, että omaisuusjärjestelyihin liittyen kunnat vapautettaisiin varainsiirtoverosta kuntien yhtiöittäessä sote-kiinteistöjä ja toimitiloja.
- Tarve yhtiöittämiselle tulisi ajankohtaiseksi vasta siirtymäkauden jälkeen eivätkä kunnat vielä tässä vaiheessa voi tietää toimitilojen tulevasta käytöstä.
- **VM:** Ei muutosta. Edellyttää tarkempia tietoja toteutettavista järjestelyistä, jotta asiaa voitaisiin arvioida mm. EU:n valtiontukisääntelyn kannalta.
- Asiaan voidaan palata siinä vaiheessa, kun tarvittavat arvioinnit on mahdollista tehdä.

Hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden ohjaus & Muita teemoja

Neuvotteleva virkamies Noora Heinonen VM
Hallitusneuvos Mervi Kuittinen VM
Neuvotteleva virkamies Ville Koponen VM

Hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden valtion ohjausmalli (pl. yta-alueet, investoinnit, arviointimenettely)

- *Kuntaliitto sekä useat kunnat, sairaanhoitopiirit ja pelastuslaitokset* katsovat, että hyvinvointialueiden (toiminnan ja talouden) valtion ohjaus on liian vahvaa ja hyvinvointialueiden itsehallintoa rajoittavaa.
 - Kuitenkin vähän konkreettisia muutosehdotuksia itse ohjausmenettelyn keventämiseksi.
 - Konkreettisen muutosehdotukset liittyvät lähinnä sote-järjestämislain järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskeviin säännöksiin, pelastustoimen palvelutasoa koskeviin säännöksiin sekä esimerkiksi kuntien ja hyvinvointialueiden tehtäväsiirtomahdollisuuksiin.
 - Ohjausmallia myös puolletaan (esim. *professori Mäenpää, Soste, THL, VTV*)
- **STM, SM, VM:** Ei muutoksia, sillä valtion ohjaus on strategisen tason ohjausta keskittyen hyvinvointialueen järjestämistehtäviin ja koostuu pääasiassa ”pehmeistä” ohjauskeinoista (valtakunnalliset strategiset tavoitteet, neuvottelut hyvinvointialueen kanssa, neuvottelukunnat, yhteinen tietopohja). Ohjaukselle on perusoikeuksien turvaamisesta johtuvat hyväksyttävät perusteet.

Alijäämän kattamisvelvollisuus, hyvinvointialueen arviointimenettely

- Kuntaliiton lausunnon mukaan 113 §:ssä määritelty hyvinvointialueiden alijäämän kattamisvelvollisuus on määritelty liian tiukaksi.
 - **VM:** Ei muutosta. Alijäämän kattamiskauden pituus on perusteltu hyvinvointialueen rahoituksen perustuessa valtion rahoitukseen. Lisäksi hyvinvointialueiden tehtävät koskevat kahta toimialaa, minkä vuoksi niiden mahdollisuudet sopeuttaa talouttaan ja käyttää kertaluonteisia eriä talouden tasapainottamiseen ovat kuntia rajallisemmat.
- Eräiden lausuntojen mukaan arviointimenettelyn edellytykset ovat erittäin tiukat, koska esimerkiksi alijäämän kattamisvelvoitteen aikaraja on lyhyempi kuin kuntalaissa.
 - **VM:** Ei muutosta. Perustuslain turvaamien palvelujen varmistamiseksi on tärkeä, että niiden mahdolliseen vaarantumiseen puututaan viivytyksettä.
- STM:n oikeus tehdä aloite arviointimenettelyn käynnistämiseksi sote-järjestämislain 27 §:n perusteella:
 - **STM:** Ei muutoksia: STM:llä oltava tämä keino käytössä, jos hyvinvointialueen kyky järjestää sosiaali- ja terveydenhuolto on ilmeisesti vaarantunut. Kriteerit laadittu mahdollisimman tarkkarajaisiksi (tarkennettu lausuntokierroksen jälkeen), mutta toiminnallisia kriteereitä ei mahdollista määritellä yhtä tarkasti kuin taloudellisia. (STM:n aloitevaltaan viitattu vain Pohjois-Pohjanmaan SHP:n lausunnossa)

Hyvinvointialueiden lainanottovaltuus

- Lausunnoissa esitettiin hyvinvointialueen lainanottovaltuutta koskevaan 15 §:ää laskennallista lainanhoitokatetta koskevia muutosehdotuksia.
 - Kuntaliiton lausunnon mukaan rahoitusperiaatteen näkökulmasta on ongelmallista, että investointien rahoitus ei lähtökohtaisesti perustu hyvinvointialueiden palvelutarpeisiin vaan niiden lainanhoitokykyyn.
 - Kuntaliiton ja useuden muiden lausuntojen mukaan lainanhoitokatteen laskukaava on liian tiukka. Lausunnoissa viitataan kirjanpito-ohjeiden mukaisiin poistoaikoihin sekä pitkiin laina-aikoihin.
 - Lainanhoitokatteen jakajaksi ehdotetaan asetettavaksi 20 tai vähintään 25. (Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri, Satakunnan sairaanhoitopiiri)
- **VM: Ei muutosta:** Säännöksessä lainanhoitokate on asetettu tavoitetasolle, että hyvinvointialue voi selvittää lainanlyhennyksistään. Lainanottovaltuuden määrä olisi siten riippuvainen kunkin hyvinvointialueen taloudellisesta tilanteesta ja olemassa oleva lainakanta sekä jo päätettyjen investointien määrä vaikuttavat lainanottovaltuuden suuruuteen.
- Lainanottovaltuuden laskennassa käytettävä 10 vuoden aika tarkoittaa keskimääräistä lainojen jäljellä olevaa takaisinmaksuaikaa, jossa huomioidaan eri aikoina nostettujen lainojen jäljellä olevat maksuajat. Sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kaikkien luottojen ajallisen keston painotettu keskiarvo on alustavien selvitysten mukaan tällä hetkellä noin 9,5 vuotta. Poistoajat kuvaavat kirjanpidossa toteutuneen menon jakamista käyttöajalle. Lainanlyhennykset eivät määräydy poistoajojen mukaisesti.

Investointien ohjaus; investointisuunnitelma

- *Monien nykyisten järjestäjien (kunnat, sairaanhoitopiirit, pelastuslaitokset) mukaan hyvinvointialueiden investointien ohjausmenettely on epätarkoituksenmukainen, joustamaton ja raskas; rajoittaa liiaksi hyvinvointialueiden itsehallintoa. Investointien ohjausmenettelyn pitäisi kohdistua vain taloudellisesti merkittäviin investointeihin.*
- **STM, SM, VM:** Ei muutoksia
 - Investointisuunnitelmaa ja sen hyväksymismenettelyä koskevan sääntelyn tarkoituksena on varmistaa, että
 - hyvinvointialue suunnittelee investoinnit taloudellisesti kestävästi siten, että niihin käytettävissä oleva rahoitus riittää.
 - eri hyvinvointialueiden laajoja investointeja koskevat hankkeet suunnitellaan valtakunnallisten strategisten tavoitteiden mukaisesti ja kustannusvaikuttavasti huomioiden muiden hyvinvointialueiden vastaavat suunnitelmat.
 - Investoinnit ja luovutukset voitaisiin esittää merkittäviä investointeja lukuun ottamatta investointisuunnitelmassa luokiteltuna hyödykeryhmittäin, mikä tarkoittaa, että investointisuunnitelmassa ei tarvitsisi yksilöidä esimerkiksi kaikkia irtaimen omaisuuden hankintoja.
 - STM/SM voi hylätä hyvinvointialueen investointisuunnitelmaa koskevan esityksen ainoastaan, jos se on ristiriidassa hyvinvointialueen lainanottovaltuuden kanssa tai alijäämäinen taikka taloudellisesti merkittävän/vaikutuksiltaan laajankantoisen investoinnin perusteella.
 - Jos investointisuunnitelma hylätään, hyvinvointialue laatii itse uuden esityksen (STM/SM ei muuta suunnitelmaa hyvinvointialueen puolesta).

Valtakunnallinen toimitila- ja kiinteistöhallinnon osaamiskeskus

- Joensuun kaupungin ja Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalouksien kuntayhtymän lausuntojen mukaan osaamiskeskukselle ei ole todellista tarvetta.
 - Jokaisella hyvinvointialueella on hallinnoitavanaan suuret kiinteistömäärät ja siten oma asiantunteva henkilöstönsä kiinteistöasioiden hoitamiseen. Jokainen hyvinvointialue pitää yllä tilatietojärjestelmää ja voi raportoida suoraan ministeriölle investoinneistaan ja niiden vaikutuksesta hyvinvointialueen talouteen ja toimintaan.
- **VM: Ei muutoksia.** Yhtenäinen tilatieto ja kustannustieto ovat tarpeen hyvinvointialueen kustannusten seurannan ja johtamisen perusteena sekä hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyys arvioinnissa. Lisäksi yhtenäinen tietopohja tukisi hyvinvointialueiden valtion ohjausta. Esityksen mukaan hyvinvointialueet hallinnoisivat omia toimitilojaan ja kiinteistöjään, osaamiskeskus olisi yhtenäisen tiedontuotannon väline, hyvinvointialueet saisivat myös kustannussäästöjä keskitetystä kiinteistötiedon tuotannosta johtuen. Hyvinvointialueet voisivat halutessaan antaa osaamiskeskukselle myös muita tarpeelliseksi katsomiaan tehtäviä.

Toiminta markkinoilla

- SAK:n ja JAU:n mukaan tukipalvelut tulisi määritellä hyvinvointialueilla laaja-alaisesti ja niiden tulisi kattaa myös esim. ruokahuolto, pesulapalvelut ja diagnostiset tukipalvelut.
- **VM: Ei muutosta.** Hyvinvointialueiden markkinoilla toimimista koskevat säännökset vastaisivat kuntalain säännöksiä, niissä olisi vain muutamia toiminnan luonteen erilaisuudesta johtuvia eroja sekä tulkintaa selkeyttäviä tarkennuksia säännöksiin. Tukipalvelujen määritelmää ei voida laajentaa vaan niitä on tulkittava ahtaasti, jotta niillä ei olisi markkinoiden toimintaa vääristäviä vaikutuksia.

Notifiointi ja rahoitusjärjestelyt

- Kuntaliiton, Kuntarahoitus Oyj:n ja Kuntien takauskeskuksen mukaan siirtyville lainoille myönnettävät valtiontakaukset notifioitava (lainansaajat muuttuvat hyvinvointialueiksi, lainojen nollariskisyyden perusta muuttuu kuntien verotusoikeudesta valtiontakauksiin ja valtiontakaukset tuottavat etua luottolaitoksille).
- **Ei muutosta HE:hen tai notifiointia**, koska kyseessä ei valtiontuki
 - Valtiontuen kriteerit eivät täyty taloudellisen toiminnan (hyvinvointialueet) eivätkä taloudellisen edun (luottolaitokset) osalta, koska lainojen käyttötarkoitus olisi sama, lainansaajana vain toinen viranomainen ja lainojen riskiluokka säilyisi nollana
 - Kuntarahoitus Oyj:n ja Kuntien takauskeskuksen osalta tilanne ei muuttuisi (komission päätös v. 2004 koskee vain niiden välistä suhdetta)
 - Notifiointi vain, jos kyseessä uusi tai muutettava tuki (muuten riskinä väärintulkinta)
 - Komissiolle esitelty uudistuksen keskeinen sisältö syksyllä 2020 eikä komissio esittänyt notifiointitarvetta minkään uudistukseen liittyvän toimenpiteen osalta
- Kuntarahoitus Oyj:n mahdollisuudet uusien lainojen myöntämiseen hyvinvointialueille toteutetaan erillisenä lakiesityksenä

Valtiontakaukset ja niiden hallinnointi

- Kuntien takauskeskuksen ja shp-talousjohtajien mukaan lakiin lisättävä menettelytapasäännökset sellaisia tilanteita varten, joissa luottolaitos irtisanoo hyvinvointialueelle siirrettävän lainan ja se on rahoitettava uudestaan.
 - **Ei muutosta**, koska lainojen irtisanomisen arvioidaan olevan hyvin epätodennäköistä ja tällaiset tilanteet voidaan ratkaista tapauskohtaisesti.
- Valtiokonttori esitti lukuisia täsmennyksiä siirtyville ja uusille lainoille myönnettäviä valtiontakauksia koskeviin säännöksiin ja niiden perusteluihin, Finanssivalvonta esitti valtiontakausten sisällön määrittelyä Valtiokonttorin tehtäväksi
 - **Ei muutosta**, koska valtiontakausten sisältöä määrittää myös yleislaki ja takausten tarkka sisältö täsmennetään VN:n takauspäätöksissä, joissa voidaan ottaa huomioon myös esim. takauksen kohteena olevien lainojen erilaisuus
- Kuntarahoitus, shp-talousjohtajat ja Varsinais-Suomen shp vaativat valtiontakausten myöntämistä myös hyvinvointialueiden muille rahoitusjärjestelyille (ei vain lainoille)
 - **Ei muutosta**, koska hyvinvointialueiden pitäisi saada markkinoilta leasing-järjestelyjä yms. ilman valtiontakaustakin; Kuntarahoituksen osalta tilannetta voidaan harkita osana em. erillislakia

Muutuskustannukset

- Suomen Kuntaliitto ja muutamat kunnat arvioivat, että uudistuksesta kunnille aiheutuvat muutuskustannukset on arvioitu puutteellisesti ja/tai liian alakanttiin sekä edellyttävät kustannusten korvaamista valtion varoista
 - Kustannuksia aiheutuisi erityisesti sopimusmuutoksista, henkilöstöjärjestelyistä, tukipalveluissa ja ostopalvelutarpeina.
 - Työmarkkinajärjestöt ja muutamat kunnat ja sairaanhoitopiirit pitävät uudistuksen jälkeen toteutettavaa palkkaharmonisoinnin kustannusvaikutusta merkittävänä, ja valtion tulisi korvata ne korvata täysimääräisesti.
 - Muutuskustannukset tulevat vaikuttamaan pitkään hyvinvointialueen kustannuksiin.
 - Suomen Yrittäjät, Turku ja Kerava huomioivat kriittisesti arvioinnit uudistuksen julkisen talouden vaikutuksista ja siten vaikutuksista kuntataloudelle.
- **VM: Ei muutosta**, määrärahatarpeiden ja kohdennettavan rahoituksen valmistelua jatketaan eduskuntakäsittelyn ja uudistuksen täytäntöönpanon aikana. Määrärahatarpeita käsitellään JTS- ja TA-valmistelussa.